

καὶ φρονήσεως, ὥστε ἐφήλκυσαν τὸν θαυμασμὸν καὶ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Χριστιανῶν. Πληροφόρηθητε περὶ αὐτῶν, ἐὰν ἐπισκεφθῆτε τὴν Κρήτην.¹—

Ἡ ἐκπληξίς ἦν παρήγαγεν ἡ ἀπολογία αὐτῆ τῶν Ἑλλήνων εἰς ἡμᾶς ἦτο μεγίστη, τοσοῦτο μᾶλλον, διότι ὑπελάθμεν ἐκ τῶν προτέρων τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ὡς ἀγαθόν. Ἐταπείνωσε τὴν σοφὴν ἡμῶν ὁμηγυρίαν, ἥτις ἐξήτησε παρ' αὐτοῦ συγγνώμην ἐπὶ τῇ ἀδίκῳ ἐκτιμήσει τῆς ἀξίας τῆς νέας Ἑλλάδος. Ὁ ἔξοχος αὐτὸς ἀνὴρ ὠνομάζετο Δαμασκηνὸς ἱερομόναχος, περὶ τοῦ ὁποῖου καλῶς εἶχε κρίνει προηγουμένως ὁ Βερταλδῆ. Ὁ Δαμασκηνὸς ἐβεβαίωσε ἡμᾶς ὅτι διὰ παρομοίων λόγων ἀντιπαρετάσσετο κατὰ τῆς μεγαλαυχίας πολλῶν περιηγητῶν. Καὶ ἐὰν συνεχέστερον ἔβλεπε τοιοῦτους, ἡ τιμὴ τῆς Ἑλλάδος ἤθελεν ἀνορθωθῆ.

Ὁ Δαμασκηνὸς ὠμίλει τὴν ἑλληνικὴν ὀρθῶς, τὴν τουρκικὴν, τὴν λατινικὴν καὶ τὴν ἰταλικὴν, διέφυγον δὲ τῆς γλώσσης αὐτοῦ καὶ τινες λέξεις τῆς γαλλικῆς. Εἶναι φίλος στενὸς τοῦ ἐν Ἀθήναις Βενεδικτίνου πάτερ Σιμών, καὶ εἰς τῶν νῦν καθηγητῶν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς θεολογίας· ἐκ μετριοφροσύνης δὲ δὲν ἐμνημόνευσε προηγουμένως ἐξ αὐτοῦ. Οἱ ἕτεροι δύο εἶνε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ ὁ Δημήτριος Βενιζέλος. Ἐπειδὴ δ' αἱ γνώσεις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου εἶναι περιορισμέναι, τὰ μαθήματα αὐτοῦ περιορίζονται εἰς χριστιανικὰς συμβουλὰς. Ἐκαστος διδάσκει κατ' οἶκον, λαμβάνων διδάκτρα τὴν ἐθελουσίαν προσφορὰν τῶν φοιτῶντων μαθητῶν.

Ἀποχωρισθέντες τῶν κολογῶν καὶ τοῦ διδασκάλου μετὰ ἀπειροῦς φιλοφροσύνας ἠκολούθησαμεν τῷ δὴδητῷ ἡμῶν ἐλθόντι εἰς ἀνεύρεσίν μας, ὁ ὁποῖος ὠδήγησεν ἡμᾶς εἰς τὴν Πύλιν τοῦ Διπύλου.

Οἱ σύγχρονοι ἐπικριταὶ τοῦ Guillet, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐπικρίσεως αἱ ἐπίνεγκον κατὰ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ, ὧν πολλὰί βᾶσιν εἶχον πάθος καὶ φθόνον, ἔκριψαν τὰ βέλη των καὶ ἐπὶ τῆς ἀπολογίας ταύτης· ὁ δὲ Guillet ἀπολογούμενος ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς β' ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου του λέγει, ὅτι τὴν ἀπολογίαν ταύτην εἶχεν ὑπ' ὄψιν του ὅτε ἔγραφεν, ὅτι πολλάκις ἴσως μετεχειρίσθησαν αὐτὴν οἱ ἐν Ἀθήναις λόγιοι καὶ ὅτι εἶναι τι πραγματικόν· θὰ ἦτο δὲ ἄλλως δι' αὐτὸν μεγάλη τιμὴ ἂν ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ ἢ νὰ ἐφεύρη τοιοῦτους λόγους ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων· τοιοῦτόν τι ὅμως δὲν ἐγένετο, ἀλλὰ καλῆ τῇ πίστει μετέφερεν εἰς τὴν γαλλικὴν ὅ,τι εἶχεν ὑπ' ὄψιν του. Καθὰ δὲ ἀνωτέρω παρετηρήσαμεν ὁ Guillet ἔκαμε καλὴν χρῆσιν καὶ ἐν-

τιμον τῶν διαφόρων πηγῶν, αἱ εἶχεν εἰς χεῖρας του, οὐδὲν προσθέσας ἢ δημιουργήσας, ἀλλὰ μόνον καταγράψας ὅ,τι εὑρε σχετικὸν εἰς τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς.

Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἐκ πολλῶν λόγων τεκμαιρόμενοι, παραδεχόμεθα ὅτι ἡ ἀπολογία αὐτὴ εἶναι προῖον τῶν σκέψεων Ἑλληνος λογίου ἀνδρός· αἱ ἐν αὐτῇ σκέψεις καὶ γνώμαι πολλάκις καὶ εἰς μεταγενεστέρους χρόνους ἐπανελήφθησαν· φαίνεται δὲ νὰ ἐγράφη ὑπό τινος τῶν ἐν Ἀθήναις κληρικῶν λογίων καὶ διεκονώθη εἰς τοὺς ἐν τῇ πόλει διαμένοντας καπουτσίους, πρὸς τοὺς ὁποῖους συνεδέοντο διὰ φιλικῶν σχέσεων.

Ἄν ὁ ἱερομόναχος Δαμασκηνὸς εἶναι ὄντως πραγματικὸν πρόσωπον ἢ μὴ δὲν δυνάμεθα ἀλλοθεν νὰ βεβαιώσωμεν· ὁ Babin δὲν ἀναφέρει τὸ ὄνομά του, ὁ Guillet ὅμως καὶ ἀλλαχοῦ μνημονεύει τοῦ ἀνδρός ὡς δόντος αὐτῷ ἄλλας πληροφορίας ἱστορικὰς περὶ Ἀθηναίων, καὶ ὡς ἐφημερίου τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς ἐκκλησίας, ἥτις τότε ἦτο ἡ παρὰ τὴν νῦν μητρόπολιν ἐκκλησία.

Ὡς πρὸς αὐτὴν δὲ ταύτην τὴν ἀπολογίαν παρατηροῦμεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ κρίνωμεν αὐτὴν αὐστηρῶς· ἀρκεῖ ν' ἀνατρέξωμεν εἰς τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἐγράφη, χρόνους δουλείας καὶ παθημάτων, καθ' οὓς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος οὐδεμίαν διέδλεπεν ἐλπίδα σωτηρίας εἰς ἑαυτὸ, καθ' οὓς ἠσθάνετο μὲν ὅτι ἠδύνατο νὰ διαπράξῃ τι, ἔχον τὴν συνδρομὴν τῶν εὐρωπαϊῶν, ἔβλεπε δὲ αὐτοὺς ἀκίνητοῦντας καὶ ἀναισθητοῦντας εἰς τὰ παθήματα τῶν Χριστιανῶν, ὅπως κατανοήσωμεν καὶ τὴν σφοδρότητα τῆς ἐκφράσεως καὶ τὴν ἐνιαχοῦ διαφανομένην μεγαλαυχίαν. Περὶ τῶν ἐν τῇ ἀπολογίᾳ ἱστορικῶν παραδειγμάτων, κυρίως δὲ τῶν φιλοσοφικῶν δοξασίων, ἔνθα φαίνεται μικρὰ τις ἀντίφασις ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν περιπατητικῶν καὶ σχολαστικῶν, δὲν εἶναι βεβιαίως ἐνταῦθα ὁ τόπος νὰ γράψωμέν τι.

Ὡς πρὸς τὸ συγγραμμα δὲ τοῦ Guillet, σημειοῦμεν ἐν γένει ὅτι καίτοι δὲν φέρει τὸν τύπον τῆς ἀκριβείας ἐνιαχοῦ καὶ τῆς ἐντελοῦς ἐρεύνης καὶ παρατηρήσεως, εἶναι πηγὴ πολλῶν πληροφοριῶν περὶ τῆς ἱστορίας καὶ τοπογραφίας τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τοὺς Τούρκους, ἀξία νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τοῦ μέλλοντός ποτε νὰ γράψῃ ἐκτενῆ ἱστορίαν τῶν Ἀθηναίων, ἀξίαν τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς πόλεως ταύτης.

A. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ.

Ο ΝΑΥΑΡΧΟΣ ΠΑΠΗΑΧΡΗΣΤΟΣ

Τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 1828 ὁ Αὐτοκράτωρ Νικόλαος, ἐλθὼν εἰς Βάρνην, κατεχομένην τότε ὑπὸ Ῥωσικοῦ στρατοῦ, ἀπέπλευσεν ἐκείθεν ἐπὶ πλοίου ἱστιοφόρου, διευθυνόμενος εἰς Ὀδησσόν. Κατὰ τὸν πλοῦν τρικουμικὰ φοβερὰ ἐ-

1. Περὶ τούτων ὁ Guillet εἰς τὸ περὶ Κρήτης λέγει (σελ. 451). «Οἱ ἀνδρεῖοι συνταγματάρχαι Ζυμπὶ καὶ Βάλαχος καὶ ὁ λοχαγὸς Κάλιαμος, . . . ὧν ὁ Ζυμπὶ διηγήθη μίαν ἡμέραν τὰ ἔργα, ἦσαν Σφακιανοί.»

καρχαίσα ἤγαγεν ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς τὸ κομίζον τὸν Αὐτοκράτορα πλοῖον. Ἡ τρικυμία ἦν πράγματι ἐξ ἐκείνων τῶν ἐκτάκτων καὶ σπανίων ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ Μκύρῃ θαλάσῃ τρικυμιῶν. Ἐνθεν μὲν λυσσώδης καταίγις, ὑετὸς μετὰ χιόνος, ψῦχος δριμύς καὶ παχυτάτη δαίχλη, ἔνθεν δὲ ἡ παρουσία τοῦ Αὐτοκράτορος, ἀναμιγνυομένου εἰς τὴν τοῦ πλοίου κυβερνήσιν καὶ δίδοντος διαταγὰς, οὐχὶ τὰς καταλληλοτέρας, παρέλυε πάσαις τὰς προσπάθειάς τοῦ τε πληρώματος καὶ τῶν κυβερνώντων. Ἐπὶ τινὰ χρόνον οὐδεὶς τῶν πλεόντων ἐγίνωσκε πῶς τὸ πλοῖον, παραδοθὲν εἰς τὴν διαίρησιν τῶν ἐξαγριωθέντων στοιχείων, ἐφέρετο, ὅτε αἴφνης μετὰ φρίκης ἀνεγνώρισαν ὅτι πηροῦθιγον τὴν ἀκτὴν οὐχὶ μακρὰν τοῦ στομίου τοῦ Βοσπόρου. Φυβερώτερος ἀπέβη ὁ κίνδυνος τότε, διότι τὸ πλοῖον ἢ θά κατεσυντρίβητο μετ' ὀλίγον ἐπὶ τῶν βράχων τῆς ἀφιλοξένου ἐκείνης ἀκτῆς, ἢ, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς προκειμένης ἀπολείας, θά ἠναγκάζετο νὰ ζητήσῃ σωτηρίαν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ Βοσπόρου, ὅπου ἀναποφύτως θά ἤχμαλωτίζετο ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. Ὁ Αὐτοκράτωρ εἶχεν ἀποβάλει πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας. Διὸ ἀφοῦ εἰς πολλοὺς τῶν περὶ αὐτὸν ἔδωκεν ἰδιοχείρως συντεταγμένην τὴν τελευταίαν του θέλησιν, ἀφορῶσαν τὴν τοῦ θρόνου διαδοχὴν, ἐπὶ σκοπῶ ὅπως ὁ σωθεὶς παρὰπέμψῃ τυχύτην ὅπου ἔδει, διέταξε τὸν πλοίαρχον νὰ εἰσρημῆται εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ τυχούσης ἀνάγκης νὰ ἀνατινάξῃ τὸ πλοῖον εἰς τὸν ἀέρα.

Τότε ἀξιοματικὸς τις τοῦ ναυτικοῦ ἐκ τῶν κτωτέρων τοῦ πλοίου, Παππαχρήστος καλούμενος καὶ Ἕλληνας τὸ γένος, σταθεὶς μετὰ παρησίας ἐνώπιον τοῦ Αὐτοκράτορος λέγει: «Μεγαλειότατε! ἀναλαμβάνω ἐγὼ τὴν ὑπόσχεσιν νὰ σώσω τὸ πλοῖον, ἐγγυῶμαι δὲ νὰ ἀποφύγω καὶ τοὺς βράχους τούτους καὶ συνάμα τὴν ἐπικρημαμένην ἄλωσιν, ἂν ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης εὐδοκῆσῃ νὰ διατάξῃ ὅπως ἐγὼ μόνος κυβερνήσω τὸ πλοῖον μέχρι τοῦ πρώτου Ῥωστικοῦ λιμένος.» Ὅτε δὲ ὁ Αὐτοκράτωρ, ὑποχωρήσας εἰς τὴν αἴτησιν τοῦ αὐθάδους ἀξιοματικοῦ ὠνόμασε τοῦτον πλοίαρχον, καὶ ἔδωκεν ἀμέσως τὰς ἐπὶ τούτῳ διαταγὰς, «Τώρα, ὡς Κυβερνήτης, ἐκφωνεῖ ὁ ἀρτιχειροτόνητος αὐθαδέστερον, τώρα ἀπαιτῶ νὰ κατέλθῃ ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης μεθ' ὅλης τῆς συνοδείας Ἰης εἰς τὰ ἐνδότερα δωμάτια καὶ νὰ μὴ ἀποχωρήσῃ μέχρι δευτέρου μου διαταγῆς.» Τοῦ δὲ Αὐτοκράτορος δυσπειθήσαντός πως: «Μεγαλειότατε, παρετήρησε γυγνοῦναι τῇ φωνῇ ὁ Παππαχρήστος, εἶμαι Κυβερνήτης τοῦ πλοίου κατὰ διαταγὴν τοῦ Αὐτοκράτορος, αἱ δὲ διαταγαὶ τοῦ πλοίαρχου ἐκτελοῦνται ἀνεγκλήτως καὶ ἐν ἀκαρεῖ.» Ἐπὶ τοιαύτη ἐλευθεροστομίᾳ ὁ ἱπποτικὸς Νικόλαος, δοὺς μὲ τὴν δεξιάν τὸ νεῦμα τῆς στρατιωτικῆς εὐ-

λαβείας, κατῆλθεν εἰς τὰ δωμάτια, μεθ' ὅλων τῶν ἀκολουθῶν του.

Τότε ἤρξατο ὄντως τιτανικὴ κατὰ τῶν στοιχείων πάλη. Ἀξιοματικοί τε καὶ ναῦται, ἐμφυχωθέντες ἐκ τοῦ θάρρους, τῆς πεποιοήσεως καὶ τῆς ἀτραχίνας τοῦ Παππαχρήστου, ἐτέλουν θύματα καρτερίας καὶ αὐταπκρήσεως ὑπὸ τὸν νέον τοῦ πλοίου κυβερνήτην. Μετὰ πλούωρον ἀγρών κατώρθωσεν ὁ Παππαχρήστος νὰ ἀπομακρυνθῇ τῆς ξηρᾶς, πρὸς δὲ τὴν νύκτα ἐδυνήθη νὰ δώσῃ εἰς τὸ πλοῖον καὶ τινὰ τακτικὴν ὁπωσοῦν διεύθυνσιν. Ἐν τούτοις ἡ τρικυμία ἐξηκολούθει μαινομένη καθ' ὅλην τὴν νύκτα.

Τὴν ἐπαύριον ἐπῆλθε μικρὰ τις ὕψεσις, ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ δυσανασχετῶν ἐν τοῖς δωματίοις καὶ θέλων νὰ ἀναβῇ ἐπὶ τὸ κατάστρωμα, ἔστειλε νὰ ζητήσῃ ἐπὶ τούτῳ τὴν ἄδειαν ἀπὸ τὸν κακὸν Πάπαν, ὡς ὠνόμασε τὸν Παππαχρήστον. Ἄλλ' οὗτος δὲν τῷ ἐχορήγησε τὴν ἄδειαν, εἰπὼν ὅτι ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα, αὐτὸς ἐκεῖνος θά προσκαλέσῃ τὸν Αὐτοκράτορα ἐπὶ τὸ κατάστρωμα. Ἐμεινε λοιπὸν καὶ ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν περυλακκισμένος ὁ Νικόλαος. Ἐν τούτοις τὸ θάρρος καὶ αἱ ἡρωϊκῆς τῶν κυβερνώντων καὶ τῶν ναυτῶν προσπάθειαι ὑπερίσχον βαθμηδὸν τῆς τρικυμίας αὐτῆς. Ὁ Παππαχρήστος οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐγκατέλιπε τὴν θέσιν του, ὁμοίως καὶ οἱ πλείστοι τῶν ἀξιοματικῶν καὶ ναυτῶν, μόνον δὲ περὶ τὸ ἐπόμενον μεσονύκτιον ἐλαττωθείσης ὁπωσοῦν τῆς μεγάλης τοῦ ἀνέμου ὀρμῆς, ἐδυνήθησαν νὰ ἀναπνεύσωσι μικρὸν ὄλοι.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν τὸ πλοῖον, ἐκτὸς κινδύνου ἤδη τυγχάνον, ἐλοξοδρομεῖ ὑπὸ ἄνεμον ἠπιώτερον ἐπὶ ἀγρίας ἔτι τὴν ὄψιν καὶ καχλαζούσας θαλάσσης. Τότε μόνον ἀπορασίας ὁ Παππαχρήστος νὰ ἐγκαταλίψῃ ἐπ' ὀλίγον τὴν θέσιν του κατῆλθε παρὰ τῷ Αὐτοκράτορι καὶ τὸν προσεκάλεσεν ἐπὶ τὸ κατάστρωμα, ἀφοῦ πρῶτον ἐζήτησε συγγνώμην διὰ τὴν τολμηρὰν συμπεριφορὰν του. Ὁ Αὐτοκράτωρ εἰς ἀπάντησιν τῷ ἐξέφρασε τὴν μεγάλην Του εὐαρέσκειαν, περιπτυσάμενος δὲ τὸν σωτήρα του, ὡς τὸν ἀπεκάλεσε τρεῖς, ἠσπάσατο αὐτὸν ἐπὶ τῶν παρειῶν καὶ ἀνῆλθε φαιδρὸς ἐπὶ τὸ κατάστρωμα. Ἐκεῖ ὁ Παππαχρήστος τῷ ἔδειξε τὴν διεύθυνσιν ὅπου κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς του ἔπρεπε νὰ φανῇ τὴν αὐγὴν τῆς αὐριον τὸ Φειδονῆσι, ἐξήκοντα μίλια ἀπέχον τῆς Ὀδησοῦ. Καὶ ὄντως τὴν ἐπαύριον περὶ τὸ λυκαυγῆς τὸ πλοῖον ἐγκατέλιπεν ὀπισθὲν του τὴν μικρὰν ἐκείνην ἐρημόνησον, τὴν δ' ἐπιούσαν ἐράνη καὶ ὁ φάρος τῆς Ὀδησοῦ. Ὁ Παππαχρήστος προσεκάλεσε τὸν Αὐτοκράτορα ἕνα διὰ τοῦ τηλεσκοπίου ἰδῆ τὸν φάρον, καὶ τότε δεῦτερον ὁ Νικόλαος τὸν ἐνηγκαλίσθη καὶ τὸν κατεφίλησεν, ἀποκαλέσας αὐτὸν σωτήρα του καὶ σωτήρα παντὸς τοῦ πληρώματος. Μετὰ τινὰς ὥρας, τοῦ πλοίου ἀγκυροβολή-

σαντος ἐντὸς τοῦ λιμένος τῆς Ὀδησσοῦ, ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπεβίβασθη μετὰ τοῦ Παππαχρήστου, τὸν ὁποῖον ἐκράτησε πλησίον του καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐν Ὀδησσῷ διαμονῆς του, συμπεριέλαβε δὲ καὶ εἰς Πετρούπολιν, ὅπου τὸν διώρισεν ἀμέσως κυβερνήτην πλοίου τῆς γραμμῆς.

Ὁ ἀτρόμητος καὶ ἐπιτήδειος ἐκεῖνος ναύτης ἦτο ἡμιστὰ ἐπιτήδειος αὐλικός. Ταπεινός, μετριόφρων, ἀφελέστατος, εἰς τὸ ἄκρον τίμιος δὲν ἐζήτησε νὰ ὠφεληθῆ τῆς ἐξαιρετικῆς ὑψηλῆς ἐκείνης εὐνοίας, τὴν ὁποῖαν κητύχησε νὰ λάβῃ. Ἀρκεσθεὶς εἰς τὴν τακτικὴν ὑπηρεσίαν, ἀπέφυγε πάντοτε τὰς θέσεις ὅπου ἠδύνατο, ὡς τόσοι ἄλλοι, νὰ πλουτίσῃ καὶ ἀκινδύνως νὰ δοξασθῆ. Ὡς ἐκ τούτου ἐτελεύτησε γέρον μὲν ἤδη καὶ μὲ βελθὸν ναυάρχου, ἀλλὰ πάντως ἀφιλόπλουτος, κατὰ δὲ παράδοξον σύμπτωσιν ἀπέθανεν ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος Νικολάου.

Ἀποχωρῶν ἐκ τινος ἐν τῷ χειμερινῷ παλατίῳ χοροῦ, ἔπεσαν ἀπόπληκτος, ὅτε καθήρχετο τὴν μεγάλην τοῦ παλατιοῦ κλίμακα. Μαθὼν τοῦτο ὁ Αὐτοκράτωρ ἔσπευσε λίαν τεταρχημένος καὶ λαβὼν εἰς τὰς ἀγκάλας τὸν ἀγαπητόν του γέροντα τὸν ἀνήγαγεν εἰς τὰ ἰδιαιτέρα του δωμάτια, ὅπου κατὰ διαταγὴν του ἦλθαν καὶ πάντες τῶν ἀνακτόρων οἱ ἰατροί. Ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη ὁ Αὐτοκράτωρ νὰ σώσῃ τὸ σωτήρ᾽ αὐτοῦ, οὐδὲ κατῴρθωσέ τι τῶν ἰατρῶν ὅλων ἡ τέχνη. Ὁ Παππαχρήστος συνῆλθεν εἰς ἐαυτὸν ἐπὶ τινα λεπτὰ τῆς ὥρας μόνον, ὅπως ἐνοήσῃ καὶ ἰδῆ τὰς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας του συντόνους προσπάθειαις τοῦ Αὐτοκράτορος, ἐξέπνευσε δὲ ἤρμος καὶ φειδρὸς ἐπὶ τῶν γονάτων ἐκείνου, ὅν εἶχεν ἄλλοτε διασῶσαι ἀπὸ θανάτου ἢ ἀπὸ ζωγράφου.

Ὁ Παππαχρήστος ἦν Ἕλλην ἐκ τῶν εἰς Κριμαίαν ἐξ Ἑπείρου καὶ τῶν νήσων μεταναστευσάντων Ἑλλήνων ἐκεῖνων, οὗς ἡ μεγαλοφυῆς Αἰκατερίνη μετὰ τόσας ἐπιτυχίας ἐχρησιμοποίησε. Γνωστὸν ὅτι οὗτοι ἔλαβον μέγα μέρος εἰς τὴν σύστασιν τοῦ στόλου τῆς Μαύρης θαλάσσης, συντελέσαντες μεγάλως καὶ εἰς τὴν κατόπιν προαγωγὴν του. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν διέπρεψαν οὐ μόνον ἐπὶ ἐντίμῳ ὑπηρεσίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀνδρείᾳ ἐν πάσαις ταῖς κατὰ τῶν Τούρκων ναυμαχίαις, ἐν αἷς ὁ Ῥωσικὸς στόλος τοῦ Εὐξείνου ἠρίστευσε. Σήμερον δ' ἀκόμη λείψανά τινα τῶν κλεινῶν ἐκείνων τῆς Ἑλλάδος τέκνων, ὡς Ὁ Ἀρκάς, ὁ Κουμάνης, ὁ Μαγκανάρης, τιμῶσι τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα ἐν τῇ ναυτικῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ῥωσσίας.

Εὐτυχῆσαμεν νὰ ἴδωμεν τὸν Παππαχρήστον ἐν Πετρούπολει, ὀλίγους μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου του. Ἦν μικρὸς τὸ ἀνάστημα, γλυκὺς τὴν ὄψιν καὶ ἀπλούστατος τοὺς τρόπους. Ἠγάπα περιπαθῶς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐσεμνύνετο ἐπὶ τῇ Ἑλληνικῇ του καταγωγῇ. Ὁ Παππαχρήστος εἶ-

χε δύο τέκνα· ἓνα υἱὸν καὶ μίαν θυγατέρα, τῶν ὁποίων ἀγνοοῦμεν τὴν τύχην.

Πολλὰς γενεὰς σκέψεις τὸ ἐπεισόδιον ὅπερ ἀτελῶς ἐνταῦθα ἐξέθημεν, ἀξιοπαρατήρητος δὲ ἡ μυστηριώδης αὐτοῦ σύμπτωσις. Κατώτερός τις ἀξιοματικὸς δι' ἀρρένευτοῦ παρρησίας, διὰ τόλμης ἀσυνήθους, ἐπιβάλλων καὶ εἰς τὸν δεσποτικώτερον τῶν δεσποτῶν τὴν θέλησίν του, σώζει τὸν ἄνδρα, ὅστις ἐμελλε μετ' ὀλίγον νὰ σώσῃ ἐν Ἀδριανουπόλει τὸν ναυαγοῦντα ἑλληνικὸν λαόν. Ὅποια πραγμάτων μεταβολὴ ἐν τε τῇ Ῥωσσίᾳ καὶ τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ, χάρις τοῦ θαύρους καὶ τῆς εὐτολμίας ἐνὸς ἀφελεστάτου ναύτου!

Ἐν Λιδόρην.

Π. Γ.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟΥ ΒΑΝΔΥΚ

[Ἀντώνιος Βανδύκ (Van Dykh), διάσημος ζωγράφος τῆς φλαμανδικῆς σχολῆς, ἐγεννήθη ἐν Ἀμβέρσῃ τῷ 1599, ἀπέθανεν ἐν Λονδίῳ τῷ 1644.]

Ἱστορικῶν ἀνέκδοτον.

Ἐν μιᾷ τῶν ἐκτεταμένων αἰθουσῶν τοῦ ἀνακτόρου τοῦ Λονδίνου Ἀγίου Ἰακώβου καὶ ὑπὸ τοὺς ἐκ δαμασκηνοῦ ὑφάσματος ἐστολισμένους τοίχους, ὄμιλος ὠραίων καὶ νεαρῶν γυναικῶν περὶ χειροτεχνήματα καὶ κομψοτεχνήματα καταγινόμενων ἀνέμενον εὐθύμως συνδιαλεγόμεναι τὴν ἔγερσιν τῆς βασιλείσης.

Ἦσαν αἱ ἐπίτιμοι αὐτῆς κυρίαί· μόνη δὲ διὰ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς σοβαρότητος τῆς ἐπεσοίαζε τὰς λοιπὰς ἡ δούκισσα δ' Ἄλβυ, ἡ μεγάλη κυρία.

Μεταξὺ τῶν νεανίδων τούτων ἡ νεωτέρα διεκρίνετο ἐπὶ τῇ ἀπλότῃ τῆς ἐνδυμασίας καὶ τῇ σεμνότητι τῶν βλεμμάτων.

Ἦτο κόρη τινὸς τῶν πλουσιωτέρων οἰκογενειῶν τῆς Σκωτίας ὁ πατὴρ τῆς, ὁ λόρδος Ρουθβεν, εἶχε ππουδαίαν περιουσίαν καὶ οἰκοσήμερον ἔτι βαρύτερον τοῦ χρυσίου του. Ἡ Δόλλυ, οὕτως ὠνομάζετο, πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἐλθεῖ εἰς τὴν ἀγγλικὴν αὐλὴν ἕνα μένουσα παρὰ τῆ βασιλίσσης ταλειοποίησιν τὴν θρησκευτικὴν ἀγωγὴν, ἣν εἶχε λάβει ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ. Κεκλεισμένη δὲ καὶ μονάζουσα ἀνέπτυσσε τὴν ψυχὴν τῆς, φύσει βέπουσαν πρὸς πᾶν σοβαρὸν, καὶ τὸ ὠραῖον ἀνεζωπύρου τὴν τρυφεράν καὶ εὐαίσθητον αὐτῆς καρδίαν.

Δέκα ἐσήμανε τὸ μέγα ὠρολόγιον τῆς αἰθούσης καὶ ὅλων τὰ βλέμματα ἐστράφησαν πρὸς τὴν θύραν.

— Ποῦδ ἀργεὶ νὰ ἔλθῃ, εἶπον πολλοὶ συνάμα φωναί. Ταυτοχρόνως δ' ὁ θεράπων ἀνήγγειλε τὸν ζωγράφον Βανδύκ.

Ὁ νεαρὸς μαθητὴς τοῦ Ρουθβεν, ὅσον καὶ ἂν ἦτο ἐξησκυμένος εἰς τὴν θέαν τοῦ ὠραίου, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ κίνημα θυυμαμοῦ καὶ ἐκπλήξεως βλέπων ἑαυτὸν ἐν μέσῳ τῶν ὠραίου κύκλου.